

RASKOVANI

IZLAZI SVAKI ČETVRTAK, 11 JUTRA.

PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GODIŠNJE DINAR: 52. OGLASI PO CIENIKU.

UREDNIŠTVO I UPPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.

RUKOPISI SE NEVRAĆAJU.

POJEDINI BROJ DINAR

VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK:
PAVAO ROCA

TISAK: PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

Reformatori demokratske stranke u Šibeniku.

Piše: Miho Jerinić.

*skren pozdrav mladom drugu.

Na uvodnom mjestu posvetit ćemo nekoliko rta načim mladom drugu u Šibeniku Ovo činimo ako nije novinarski običaj, da se hvale stranački listovi. Činimo s toga razloga — jer koliko u ovom članku, toliko i u podlisku glasila Reformatora demokratske stranke u Šibeniku ima istakuto nekoliko lijepih ideja, koje može da supodijeli svaki zdravo misleći Hrvat ili Srbin.

Te lijepe ideje su sadržane u onim stavkama, kojim je riječ: o vječnoj ljubavi, o trijeznenosti i odoljuba, o iskrenosti i slobodnoj riječi, o priznanju našeg unutrašnjeg i vanjskog položaja, o ljubavi i rama svojoj jedinstvenoj, slobodnoj i velikom kraju i žrtvama iskupljenoj državi, o čišćenju korova naše njeve, o gonjanju gube iz torine, o kritici a sve i svakoga od najviših do najnižih, o borbi a dobro, itd.

Mi sve ove lijepe ideje pozdravljamo i primamo sru i ako nismo i nemožemo biti »prožeti obodoumljem evropskog nepatvorenog demokrati« jer za shvatiti što je uzvišeno, što je lijepo, to je sveto, što je veličanstveno — ne treba bit adojen lažnim slobodoumljem patvorenog ili nepatvorenog demokratizma, kako to misli pisac vodne riječi u »Demokrati«.

Mimogredice budi rečeno da nam pisac izgleda adnovat, kad nam u njegovom uvodniku pčivani o slobodoumlju evropskog nepatvorenog demokrati« na. Ova mu je stavka nelotice izlećela iz pera, i i smo uvjereni, da i on sam danas nezna što je a s ovom pleonastičkom frazom htio da reče. U arstvo fantazija spada tvrdnja o »evropskom ne-

patvorenog demokratizmu«, pa je za požaliti, da naš mladi drug tako na laku ruku fantazira o nečemu, čega u Europi — na prosto nema u bitnosti, već jedino u lažnim programima. Mi kao realni ljudi, koji častimo zakone fizike i u crkvi i u kući, vični smo odavna slušati i čitati slične bombastične fraze. Na nas te suludne tvrdnje o »slobodoumlju evropskog nepatvorenog demokratizma« ne djeluju ni iz daleka, ali jer su te fraze zadajone evropskom međunarodnom prevarom i himbenosti, grehota je Božjia, da se s tim frazama služi već u prvom broju naš komšija, u kojem mali puk pozivlje na suradnju velikih naših narodnih ciljeva.

Pitajte koga hoćete i rijet će vam da je tako. Podjite vodjama radikala, zemljoradnika, Pučke Stranke, zajedničara, hrvatskih i srpskih republikanaca, socialista i nijedan vam od njih ne će zanjekati ljepotu gorinavedenih ideja našeg mladog druga »Demokrata« — nego će vam svaki od njih reći, da te ideje mogu da rese svakog poštenog građanina i ako nije član demokratske stranke, niti mora da bude njezin član, ako će da mu dušu i srce rese plemenite i uzvišene ideje. To je utvaranje, kad neko misli, da je on ili da sam on može da bude svet, a da je svaki njegov iskranji, koji ne pleše po ritmu njegovih dipala, prosta bleka.

Nas veseli, a to opet ističemo, da su demokratski reformatori u glavnom počeli sa širenjem lijepih i zanosnih ideja. Ko je zadajen plemenitim mislima sam će popraviti svoje mane, kada ih spazi ili kada ga se na njih upozori. U tomu će reformatori bit dosljedni, pak nas u buduće ne će

gjavit sa lažnim »slobodoumljem evropskog nepatvorenog demokratizma« — jer taj ne postoji u Europi, što je najljepše potvrdila mirovna konferencija u Parizu.

Jagma za vlastima i častima.

Naš mladi drug još je u povelju i nije čuda, kako su mu čaće bogataši, financijeri, akcioneri, milijunaši, imao je dvije babice. Jedna ga babila oko glave i uvodni mu članak: Bože pomozila druga mu babila ono ispod uvodnog članka i nezna ni sama kako, ali se vidi da nije od zanata, kad poručuje ovo: »Mali potomci velikih otaca, opijeni slobodom, a do jučer robovi, pojagnuše se za vlastima i častima«.

Mi bi se okladili da ni vlasnik ni odgovorni urednik lista nisu ovaj članak ni pročitali, nego ga, kako im je došao, poslali u tiskaru, jer nije moguće pomisliti da bi koji dr. Smolčić, toli dr. Medini mogao pustiti u list ovakovu besmisao, kad svi — mi i oni — znamo da u Šibeniku, Splitu, Sarajevu, Zagrebu i Beogradu u glavnom demokrati imaju vlast u rukama i da oni uz radikale dobivaju najviše ordene. To će nam realno priznati naši znanci i dr. Smolčić i dr. Medini.

Mala četa al' se čuti jaka.

Šibenski demokrati sada kada imaju svoj organ spadaju pod javnu kritiku i oni zaslužuju da im se posveti riječ; da se njihov dosadašnji rad prosudi prema onomu što su napisali, jer kroz ovo šest mjeseca na djelu nisu ništa uradili u Šibeniku ni za Šibenik i ako su imali u obim rukama, pod nogama i nad glavom vlast. Istaknuti je u prvom redu poduzetnu ideju šibenskih demokrata. Njih je naime na broju malo. Kada bi se mi zainteresirali i sastavljenu listu njihovih pravih te iskrenih pristasa tiskali na ovom mjestu, ne pučanstvo Šibenika, nego i cijele naše Kraljevine, uz vodje, ostalo bi razočarano. Naravski u listini

FELJETON

KNJIŽEVNIK SIMO MATAVULJ I MI

Iz literarnu komparaciju Matavulj i Tommaseo)

3.

(Nastavak)

Tommaseo je i u svojim literarnim djelima ozanog i slobodnog stoga više filolog, nego li romansijer ili poet, uvijek odviše subjektivan, ponešto neprirodan, što donekle treba odbiti i na ondašnje književne škole i pravce.

S toga izgledaše tudj svojoj okolini, čak i onaj uju opisivaše.

A Simo? On se posve popunjava sa svojom okolinom. A sa koliko prirodnosti i majstorluka je opisuje! Kad on crta svoja lica, to je u istu vrijeme i vjerno majstorsko portretisanje. Svako je njegovo lice ro i istinito. On podaje živu sliku ljudi i ambijata, i toj slici podaje on svojoj odličnoj umjetnosti djelo bude umjetnička cjelina.

Samo kad opisuje crnogorce u neke se mave čini, kao da ima štošta izvještačeno. Ali se to kaže da priču samo onome, koji dovoljno ne znaje crnogorce i njihovu romantičnu narav. Jer baš Crnogora u njemu našla svog najboljeg isivača. Isto tako i Dalmacija.

Tommaseo je bio kritičar, ali — kako mogao zaključiti iz onoga, što sam dosad kazao — naše slab autokritičar, što svjedoče sva njegova

beletristička djela: dok je kod Sime bio znatno razvijen autokritički ukus, što je uz njegovu veliku inteligenciju doprinijelo, da bude vrstan pisac.

Odlika autokritičnosti opaža se u svim njegovim djeima, gdje se jasno vidi, da je on svoje ljude odabirao te oko njih radio i kao pjesnik i kao motrilac i kao psiholog.

Tommaseo bijaše opće poznat i priznat jezičar, veliki naučenjak u toj struci. I Simo bijaše stručni znalac jezika, bijaše profesor jezika. I naravno, bijaše osobito vješt znalac svog jezika, sa kojim se on znao klasički da služi. Tek što on nije to svoje znanje iznio u stručnim knjigama, već ga je svega prelio u svoja pjesnička djela, koja su i s te strane korisne i poučne knjige.

Tako su se te Tommaseove višestruke odlike kod Sime sile u jednu nedjelju umjetničku cjelinu.

Ako, dakle, otežimo njihovu pjesničku težinu, bilanca pada na Siminu korist. Jer je Simo Matavulj rođeni literat, darovit i plodan pisac, kojemu je svaki književni rad išao od ruke. Sa uspjehom i vjernošću je opisao ljude iz svih sejava našeg društva, od najnižeg do najvišega, i sve krajeve, dokle je dopro. A šteta, što nije dospio da nam prikaže i druge naše krajeve, koji svi skupa daju rasno obilježje našem narodnom životu, ovaj našoj današnjoj narodnoj i državnoj cjelini.

Takav bijaše Simo Matavulj, taj umni posmatrač ljudi i života.

Bijaše i spisatelj.

Po književnom pravcu realista — kako smo se već mogli da sjetimo — i, naravno, jedan od najjačih predstavnika realizma u čitavoj književnosti hrvatskoj i srpskoj.

Ali zato, ma da on jeste pisac bez izvještajene romantičke sentimentalnosti i nevjerovalnosti, te u ovom smislu potpun realista, opet nije bez svake romantičke primjese. I on je, kao pripovjedač, sazdan od dva umjetnička elementa: romantičnoga i realizma, kao i svi drugi naši pripovjedači realističke škole. Inače oni ne bi mogli da budu naši narodni pripovjedači. Kolikogod, dakle, Simo bio realistički pisac, na koncu konca ispada kao rezultat njegovih umjetničkih komponenata sinteza tih dvaju elemenata.

To naročito svjedoči njegov »Uskok«, gdje je glavni junak očevdine romantičke provenijencije.

Ko opisuje našu narodnu sredinu i ko je sam iz te sredine, ne može da bude realistički čistunac po francuskom uzoru. Nego, i inače, mislim kod pisaca drugih naroda, koji su manje romantični, makar to značilo i manje primitivni od našeg naroda, realizam bi bio mašinska fotografija u deskriptivnom, a kriminalni sudbeni zapisnik ili folkloristička ili sociološka radnja u narativnom pogledu, kad bi ga htjeli da shvatimo kao zadnju etimološku konsekvenciju njegova naziva. I onda realistički pisac ne bi više trebali biti umjetnici, a nakladnici bi kao dobri trgovci svaki mogli biti i savršeni realistički pisci.

(Slijedi).

njihovih pristaša mi bi naveli samo one naše odlične i poštene građane, kojih poznajemo čelik — značaj oduševljeno rodoljubstvo i uzvišenu ideju za dobrobit i blagostanje svih članova naše mlade Kraljevine, dok u listini šibenskih demokrata nebi se uvrstilo sve one, koji su pribjegli u demokratsku stranku iz prostog egoizma u nadi, da će im u toj stranci dijeliti na tanjuru pečene golube i kolače uz dobru vodičku maraštinu.

Mal da ne svi advokati, većina činovnika i profesora — a to je cvijet inteligencije, bogate znanjem kao i imanjem, u ovom gradu odlučilo se je za demokratsku stranku, ali kako čujemo, ne da bude stafa za splitske stranke uprave, već da sa svojim znanjem uzajmostoji da se demokratska stranka reformiše i to ne u Dalmaciji samoj već u cijeloj Kraljevini.

Što to znači? — Znači da demokratski reformatori u Šibeniku ne odobravaju dosadašnji rad njihove partaje u Kraljevini. Ovo bi, kako oni vele, imala biti polazna kardinalna točka njihovog rada. Ovo je ona iskra iz kremenca, koja ima da sivne iz Kresimirovog grada i da užeže plamen u svim redovima demokratske partaje u Kraljevini, a taj plamen da odnese sve ono, što je do danas priječilo veliku većinu hrvatskog naroda, da sudjeluje u izgradnji naše mlade Kraljevine. Ovo bi imala da bude luč, koja će da na tmurnom našem obzoru zasjae kao Danica i da pastire dovede da se poklone našem narodnom Spasitelju — ravnopravnosti hrvatskog, srpskog i slovenskog plemena Reforma demokratske stranke — je li moguća? Na to mi nemožemo dati jastna odgovora, ali skupina šibenskih demokratskih reformatora mora da ima nade u potpuni uspjeh, kada su oni eto javno ustali da i u vlastitoj stranci luče dobro od zla, da i u vlastitoj stranci pobijaju korupciju; kada udaraju na vlastite pristaše, koji »pohrliaše za vražjim povlasticama«, kada vlastitim pristašama prigovaraju da je ova naša Kraljevina »u svojem početku nesretna, jer veliki dio njezinih sinova zaboravlja, da ju je ljubav sagradila i da ju jedino ljubav može uzdržati.« Ta se ljubav odnosi također na ljubav Hrvata i Slovenaca, koji su ovoj Kraljevini udarili temelj dne 1 prosinca 1918 u Beogradu. Šibenski reformatori sa potpunim pravom osuđuju ovim aktom njihove drugove, koji su kasnije zaboravili na zanos i ljubav Hrvata u Beogradu i formalno ih kasnije potjerali iz Beograda.

Ova iskra šibenskih reformatora demokratske stranke imala bi da rasvijetli mozak i glave glavnim vodjama stranke u Beogradu, pa da se još u zadnjem času opamete i nadju most, preko kojega bi Zagreb, došao u Beogra, i Beograd pošao u Zagreb bez sile ili u pratnji, bajuneta. Uspje li reformatori u tomu pitanju predočiti vodstvo njihove stranke u Beogradu, onda će se imena pokretača reformatora demokratske stranke: dra. Smolčića, dra. Međini, dra. Stambuka, dra. Malchida, dra. Rajevića, dra. Dominisa, prof. Ježine i drugih ovjekovječiti zlatnim slovima u povijesti našeg narodnog ujedinjenja.

Ovo je onaj litilj, koji ima da srce naše Kraljevine, naš bijeli Beograd, gdje je gnijezdo i leglo svih naših sadašnjih trzavica, nespornazuma, nesloge, zavisti, mržnje i ludosti, rasvijetli i opameti u zadnjem času, da li ratom djeluje našeg troimenog imena i plemena prizna istinu, da je hrvatski narod dumastiji Karadjordjevića izabrao slobodnom voljom, a ne pod pritiskom euntentnih pušaka i topova, i da tako Beograd pokaže ne kulturnoj Europi, nego nama samima da se u ovoj našoj mladoj Kraljevini hrvatski narod nema smatrati ni čuti robom i sužnjem kao što se je čutio i smatrao pod Franjom Josipom i njegovim nasljednikom Karlom.

Ovo bi bile u glavnom uzvišene ideje šibenskih demokratskih reformatora, a kako izmedju njih nema ovdje ni Srba ni Slovenaca, to mi ove Hrvate demokrate reformatore pozdravljamo i u istaknutim idejama, da se hrvatsko pleme u našoj Kraljevini ima poštovati i častiti, kao što se časti pleme srpsko i slovensko, naći će u nama gorljive zagovornike.

Malda je četa šibenskih demokratskih reformatora, al' se čuti jaka. I jest tako! Sama pomisao, koju starina Stojan Protić onako divno zastupa u člancima u »Radikal«, da se ova naša mlada Kraljevina ne će i nemože konsolidati bez suradnje hrvatskog naroda, dala je veliki i snažni impuls ovoj mladoj šibenskoj četi Hrvata — demokrata i budu li oni u ovom pravcu razviti njihov barjak ne samo u sjevernoj Dalmaciji, nego u cijeloj Kraljevini, onda će njihov rad za spas države i slogu Srba i Hrvata postati imperativ centralnoj upravi demokratske stranke u Beogradu.

Reformatori za reviziju ustava.

Šibenski reformatori priznaju Ustav, kao i svi mi drugi, ali se u tomu slažu s nama, da sadašnji Ustav treba revidirati u mnogim člancima i da Ustav treba da bude revidiran u suglasju sa hrvatskim narodom. U tomu se šibenski demokrati dijele od splitskih i beogradskih njihovih drugova. Mi to ističemo sa zadovoljstvom jer se sada u kolu onih, koji traže reviziju Ustava nalazi i ljudi, one stranke, koja nosi svu moralnu odgovornost, jer se u Ustavu nisu ovjekovječili dobropromišljeni članci hrvatskih poslanika i jer Ustav nije u Ustavotvornoj Skupštini bio donesen u sporazumu sa hrvatskim narodom, kako je to bilo utanačeno izmedju Države Slovenaca, Hrvata i Srba i Kraljevine Srbije prije izbora Kralja Petra zajedničkim Kraljem novoustrojene Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, u koju su se slile, kako svi znamo i pamtimo, predratna Kraljevina Srbija sa Crnogorom i postratna Država Slovenaca, Hrvata i Srba.

Kako nas varaju i za nos potežu!

Naslovni predsjednik komisije za zamjenu novca Juraj Biankini, nakon što se je u pismu upravljenom na upravitelja ove općine dra. Antu Rajevića izrugao do mile volje sa trgovcima i seljacima u Šibeniku, kojih novac leži već šest mjeseca na poreznom uredu bez dobitka; i koji za posudjeni novac plaćaju suviše kamate, upravo je jedan tako zlodijelski sastavljeni službeni komuniste, u kojem kuša da izpriča uvjerljivo zatezanje izmjene. Nije istina što don Jure tvrdi da mnogo otešava posao zamjene pomankanje poreskih činovnika. Kada bi to bila istina, onda je znak njegova, odnosno njegovog šefa Cvjetičanina neznanja, da u stvari pomognu narodu, da dodje što prije do vlastita novca.

Da su Cvjetičanin, Bogdanović i Biankini samo isku sposobni za provedenje promjene bili, oni bi bili to uredili tako, da bi svaki građanin bio dobio novac na svoju kuću. Za takovu praktičnu provedbu ne treba nego malo činovnika i to ne poreznih nego poštanski. Da su Cvjetičanin, Biankini i Bogdanović malo više praktičnijih ljudi, oni bi svu izmjenu novca bili proveli preko poštanskog čekovnog Ureda u Zagrebu, koji ima na pretek osoblja. Ovaj ured bio bi strankama dostavio svotu koju imaju stranke dobiti, a kroz novine bi im se imalo javiti, da će od poreznog ureda naknadno dobiti pismeni obračun. Strankama je devala briga za pismeni obračun, njima treba novac, koji se nepravdno drži na poreznom uredu, i radi kojeg se zatezanja utampas troši za nadaće članovima glavne komisije u Splitu. Kako je ova glavna komisija bezglavno postupala u pitanju promjene novca, to je jedan javni skandal, javni nemoral. U Engleskoj bi ovakove javne službenike javno mnijenje linčovalo — u nas ih se tovi i hrani novcem iz državne kase.

Biankini ima duše, ima srca, ima lica da u komunikaciju potpiše, da se zamjena vrši najprije u

prvoj zoni, jer to je pučanstvo i dalje čekalo na izmjenu, a ne stidi se samoga sebe pri pomisliju, da svaki dan produženja izmjene u drugoj zoni nosi ovom pučanstvu na slotine hiljada nove šete. A što je članove glavne komisije briga za materijelne gubitke Šibenika i okolice pri izmjeni novca, kada to produženje rentira njihovome budžetaru?

I ovakovi vam ljudi imaju još snjelosti i obbraza držati propovijedi o moralu!

Još jedno pitanje: Gdje se sada nalazi onaj novac, koji je bio poslat za izmjenu?

Napuljski lazaroni — Apage satana!

Oni tamo u Napulju imaju sv. Genara za svoga zaštitnika i prije nego se odluče na kakav zločin dadu jednu misu pred njegovim oltarom za što sretniji uspjeh i heričet njihovog namjeravanog zločinstva.

Nije li možda i ravnatelj »Jadranske Banke« Kamenarović, po kazivanju neklih osoba bivši tajnik crnogorskog kralja Nikite našao kakova sveca zaštitnika te mu se pomolio u Beogradu, prije nego li je banka upravela ovo pismo njezinim dužnicima u lirama?

Valjda jeste, kad se pri odigranim slučajem podružnice u Šibeniku odlučio na onakov prijavu postupak i to prama dugodolžnoj klijenteli, pozivajući se na uredbu o devizama. Mi sumljamo u istinitost njegovih navoda, jer što vrijedi za jedan naš narodni novčani zavod, to vrijedi i za talijanski. A kad tamo ovaj zadnji uvaživi abnormalno novčano stanje svojih mušterija zatražio je jedan »a conto«, dok je ostalo prepuštao svojoj klijenteli da isplati u više obroka prama mogućnosti.

Zar nije mogao tako raditi i naš jugoslavenski zavod? Jest! Ali to nije htjeo dozvoliti gosp. Kamenarović. Njemu se je rek bi prohtjelo orobiti šibenske trgovce za 10 do 15 milijuna kruna. Ako je knjiženje zabranjeno u stranoj valuti — ti dugovi nisu učinjeni nakon dolaska naših vlasti, već za doba okupacije te sa istim novcem po banki bila je isplaćena roba u Italiji a kad je preuzela naša uprava vlast banka je mogla te računice odma konvertirati. Ona je to prepuštala čekajući zgodno vrijeme.

Ravnatelj Jadranske Banke našao je selbi zgodna pomagaca u osobi Katića, koga je poslao u Šibenik izgleda nam sa kirurskim nožem u ruci i postavio ga za upravitelja podružnice. Ovaj mladi i energični dirigent prvu je brigu imao kako da manipulise sa istm, te na zgodni način kad je vidio da je tečaj lire poskočio na 12 Kr. on ga je trgovcima stavio pod vrat. Tako ih je metnuo pred jednu alternativu ili novac ili smrt. Ovakovu ulogu može samo da igra jedan seoski lihvar ali ne jedan ozbiljni novčani zavod, koji je bio dovoljno pokriven od svojih klijenata i koji su redovito plaćali svoje kamate.

Katić je znao, da u Šibeniku nije zamjenut definitivno novac; on je znao da drugi novčani zavodi nemogu podjelivati kredite u tal lirama i našao zgodan momenat da ih kroz osam dana pozove na isplatu i na takav je neopravdan način prisilio mnoge dužnike na potpis jedne smrtno osude — a kako da ne, kad će morati godinama šibenski trgovci raditi da isplivaju iz dugova, u koje su danas zapali, a koje su mu nesavjesni elementi nametnuli usljed zanemarenosti zamjene, te koji uza sve to dozvoljavaju da se robi trgovački svijet.

Danas je »Jadranska Banka« konvertirala lire u dinare i s time napravila jednu sjajnu speculaciju. Isključeno je, da bi ona danas dinare pretvorila u lire s razloga kad bi ona plasirala 50 milijuna kruna, za kupnju lira, tečaj bi liri tada znatno poskočio, a sa otim bi oštetila selbi i sve privredne krugove u našoj državi, koji trebaju talijansku liru.

Ona se nada u neminorni popravak dinara pokriće svoje lire u doba za nju najzgodnije i tako sa jednim potezom pera zaslužiti na ledjima ovo ispaćenog naroda 10 do 15 mil. kruna — i to nij švercovanje.

Zna li ministar pravde da ovakove gospare rukavicama?

Što kaže ministar financija ili odobrava rukovanja na ovakov način cijelog privrednog života?

Razgovor na loži.

Anača: — Jesi li bila u nedlji na ferati?

Ikača: — Nisam, ali mi je rekla čič, da su ih slabo pričekali.

Anača: — Drugi će put i još slabije. Oni su u „Sokol“ sad uveli politiku, pa će ga vrag odnit prije vrimenta.

Ikača: — Sad ne primaju svakoga, a oni koji nisu od njihova partija čeraju jiv van. Eto jih tamo, nek se deru među sobom. Ja sam na mukama radi čere. Bila sam u dotura Reko mi je da je de ponta, neka pije dekote i leži, a ona ni čut riči o postelji. — (Gleda okolo). — Ne sluša nas niko. Dok smo mi čekali na vitu u sobi se dotur se krivio: Pijte bromura, pijte i proći će vam nervozitine. Ako vam se ne umire nervi, onda kupite dva šolda tpeža i tri durancije.

Anača: — Komu je to govorio dotur?

Ikača: — Ne mogu ti rit. Ti bi rekla Staninu mužu, a kad on što sazna zna onda svit i konuna.

Anača: — Ah da me je slušo oni moj vrag od sina i učio i skulu, danas bi mogao na „Jadranskoj Banki“ bi činovnik i potezat uz plaću 60 dinara na dan giornatu, a tako se skuće — gro m ga ubijo!

Ikača: — Ma je li istina, da su na banci počerali —

Anača: — Muči. Biće kupili novu metlu — razumiješ me — pa novi poslužnik miete banku lipše od starog Nikole.

Ikača: — Vratit će se oni sva četvorica u banku, vidičeš, prije drugog Božića i platit će jim sve misce platu. Je si li vidila novi list?

Anača: — Jesam. Bog im pamet osolio, odviše je malašan pa se uij nemože zamotat ni glavu kupusa.

Ikača: — Ali ga pišu najviši judi. Stanin muž nam ga je čito sinoć, pa smo se smijali, kad je čito, da u jovome misicu vaju pretakat vino? To smo mi znali, ali gdi su bačve? Neka doturi dađu šolada težaku da prvo kupi bačve, pa će onda vino pretakat sam. Onda je sve nešto čito ali ga nismo razumili. Čito je da vaju stavit u slatko vino sufit.

Anača: — Vraga će ti stavit u bačvu a ne fabriku od sulfida. To će se bit s vama šalio Stanin muž.

Ikača: — Tamo njega — On se svemu smije i ruga. Još nam je pripovido kako su doturi nosili na batišteru list krsti. Nisu ga čeli krsti u don Vice, jer da on još krsti po rimsku, pa su pošli u fra Ivana, da ga rvački, a on jim začepio u brk, da im ne krsti ni demona ni kraut. Onda su pošli u popa Koju i on obadvu škopio, jednomo dignuo „a“, drugomu „u“, pa jih onda vinčao i i krstio i tako njih dva sada jedan dohiti ime demokrat.

Anača: — Lipa mu je i ta. Demon to je od demonia, vrag, hudoba, a kraut, to je kiseli kupus — ha-ha-ha — pa ga Stanin muž crni isan.

Ikača: — Jesu i u tebi hudobe pakljenje.

Anača: — Ako se mi dvije ne naslijemo izmedju nas ne čemo sa starom Ktacom. — (Sva uzrujana, kao izvan sebe). — Moja Ikača, vidi vrazijega Brkaka što čini! Treći prišapti mu na juho, da ne zamotava više u nj kraut. Ako ga vidi puliciot moglo bi još nagraisat.

Ikača: — Ne će mi bi ništa. Kod nas je pulicija neutralna. U nje nema partita. Ona brani svakoga od lupčaja i razbojnika, a pazi da je svudje mir i red.

Anača: — Tako treba da i bude. Čast joj i poštenje!

U narednim brojevima dolaze ovi članci:

Krivi nazivi dra. Luja Vojnovića o pojmu o slobodi.

Koliko je rentirala gruntovnica kancelisti Givaninu Rendiču za vrijeme talijanske okupacije? Graničarski velbaba („Novom Listu“).

Što se u Šibeniku govori o predsjedniku Bojaniću?

Petnaest dinara mjesečna činovnička plata. Split nije jugoslavenski — on se vraća Hrvatstvu.

Politička situacija u sjevernoj Dalmaciji. Masne zasluge carinarskih činovnika.

Kerupejica krči pul — ko prima za mito masne darove u novcu i u naravi?

Koga se protežira u Šibeniku — a koga tlači? Demokratski „Avokat“ splitsko dite!

Javna zahvala.

Svima onima koji nam na bilo koji način izkazaše svoju sućut prigodom smrti naše nezahoravne

Majke

izrazujemo našu vječitu harnost.

Šibenik, 14. XII 1921.

Obitelj Koštan pok. Grge

ji mora raditi i guliti narod da napuni nezane žepove špekulanata, koji istodobno obaraju ljednost naše valute ili nema vremena da pogleda njihove prste ispod rukavica?

Što će na sve ovo poduzeti trgovci Šibenika kon takove povrede jednog čitavog staleža? Jedodušan odgovor njihov mora da glasi — Apageta na!

Trgovac

ismo iz Zagreba.

6. XII 1921.

U Zagrebu sve stranke su obdržavale svoje stanke i sve su izdale proglose na narod sa svojim ogramom komunalne politike. Izašlo je 8 listina to: Radić Štepan nosio listine „hrvatskog bloka“; Ivo Politeo nosio listine „Jugoslavenske nezane grupe“; Dr. Milan Krečić nosio listine demokrata; Vilim Bukšeg nosio listine socijalnih — smokrata; Dr. Pajza Todorović nosio listine radikal; Dr. Stjepan Markulin nosio listine „pučke ranke“; Dr. Hugo „Kon nosio listine židovske listine; avko Kaurić nosio listine radničkih, strukovnih ganizacija. O nosiocu posljednje listine moram i nešto napomenom, kao i samoj toj „radničkoj rukovnoj organizaciji“. To je jedna mala grupa svih komunisti, koji su potpomognani i financirani sa strane demokratske stranke. Kakovi su ljevi i nakane istih „strukovnih organizacija“ nade se odmah čim se znađe i ime njihovog menne. Tu nailazimo na najveći absurd, kad vidimo, da demokratska stranka, koja je najvećima roganjala i terorizirala radnike, danas iste potpomaže i okuplja pod neuduznim imenom „strukovnih organizacija“. Proizire su njihove nakane, pa se adati, da će taj g. Kaurić „triumfalno“ propasti.

Drugim nosiocima i strankama nebi imao što sobila spomenuti, već ću samo da se obratim u dnu veoma čudnovatu stavku komunalnog programa „hrvatskog bloka“. U njemu se veći doslovice: prama izričnoj želji velikih zapadnih vlasti u mislu poziva Saveza Naroda, a prama odlučnoj elji hrvatskog naroda — hrvatski dio današnje ojske otpusti kućama“, tobože, da se kasarne potrebe za stanove. Ne znam na koga se specialno cilja od „velikih, zapadnih vlasti“, ali prama adnjim vijestima: Italija je ona, koja je tražila uzoružanje vojske kraljevine S.H.S. i Grčke. Pak ar, da mi na volju naših najvećih kavnika „Koridarskih junaka“ smanjimo broj naše vojske? I to času kad nam baš od Italije i njezinih intriga u bačarskoj i Albaniji prijeli najveća opasnost?

Danas svaki napredni čovjek dalekovidnijih socijalnih pogleda je antimilitarista, ali dok nam prijeli pashnost od tih „miroljubivih“ velikih zapadnih lasti, dotle smo prinukani i mi da budemo militariste. Čudnovato je, da vodstvo „hrvatskog bloka“, ostije nego je imalo mnogo i mnogo dokaza o nperijalizmu i gramzivosti tih velikih zapadnih lasti, može da vjeruje u njihovu miroljubivost. — R

Hrvatska pobjeda u Zagrebu. Izbori u gradsko zastupstvo pr. nedjelje: Hrvati 36, Jugoslavenci 1, demokrati 6, socialisti 1, radikalni — čista, puani 1, židovi 2, radnička strukovna organizacija 1.

z Šepurinske torbe

Jstrojci o ratnom glavaru gazdi Rokli — Narodnom Vijeću — Vladinom brašnu i kukuruzu i gradnji škole.

Gazda Roko Vlahov ispravkom, broj 18 „Nadodne Straže“, poriče: da je bio ratni glavac.

Rešetajući povodom toga novinarski sušanj Narodne Straže“ broj 15 iz šepurinske torbe uzitlaše se proti gazdi Rokli sljedeći ustrojci — glavovi:

Tko je u svojstvu glavara tekom rata upravljao njesnom aprovizacijom i koliko se je od tog polovanja u korist sela prištedilo?

Tko je ono u selu najkobnije — gladnije atno doba, dok su seljani travu pasli i od gladi umirali, jer se od nikud nikako ni za lijek nemođo dobiti kakvog brašna osim onih kukavčnih „deka“ iz aprovizacije, sagradio peč, te od onog ljepog bijelog brašna pekao i po miloj volji rasprodavao hlebke i kolače? — Tko je ono u nastupu talijanske okupatorne sile talijanskim vojnicima, iz blagonaklonosti, ustupio badava za ka-

sarnu svoju kuću? Kome se ono onog nesretnog časa talijanska posada u selu obračala za izmjenu zastave na seoskom koplju? Tko je bio za to: da se skine francuska a izvjesi talijanska, zaslijepljujući seljane krilatimom: „Bliža nam je Italija negoli Francuska“ i dalje: „Najbolje nam se držati one: „Tko naš gospodar mi njegova sluga?“ — Tko je ono pristustvoval talijanskoj svečanosti pod seoskim kopljem, kad se skinula francuska a izvjesila talijanska zastava? Tko je ono pratio jednu talijansku izvidnu komisiju iz svog gostoljubivog stana do parobroda iznad Prviča, sa dvolitrom maraštine i časama u ruci: kucao se časicom pri rastanku i dao se slikati sa parobroda, okružen kitom nevine djece na obali i zašto sve to? — Kome je ono napokon — eđa konac još bolje djelo ukrasi — okupatorna vlast odparala stelle seoskog glavara turnavši ga u roblju i za što? Zar radi Jugoslavenskog patriotizma? Jok brale! Radi izmišljene — neopravdane osvade — tužbe podnesene pismeno proti talijanskim vojnicima u aprovizaciji, a to sve iz proklete pohlepe za istom aprovizacijom.

(slijedi)

Vijesti grada i okolice.

U fond Lista — Pag Din. 5. Kaprije 48, Tiesno 57, Zaton, 65, Skradin 96, Ukupno Din. 271.

33 godine svršava naš Kralj Aleksandar u subotu 17 tek na — proslavljenje. Kako se narode veselili Bogu i Božiću, tako se veseli i za zdravlje, dug život svoga Kralja.

† Čime Sladoljev otac izženjera Miše iz Vodica preselio se prošle subote u bolji svet. Bilo mu 71 godina. Radišni i štedlivi starac. Pokoj mu vječni.

† Milka Miličić žena Luke, učitelja na pučkoj u našem gradu, preminu u Zatonu u dobi od 38. god. Ovo je ona plemenita gospođa, kojoj Don Lovre Dragičević umirovljeni župnik u Sutivanu na Braču, na toliko primljena dobročinstva 1914, odvrati pismenom tužbom: tražeći da njezinu mužu kao veleizdajniku dade Habzburg odrediti glavu. Duša joj raj uživala!

Električna Centrala Ant. Šupuk i Sin javlja ovim putem uglednoj gospodi preplatnicima, da se primaju isplate za električno osvjetljenje i pogon, te moli onu gospodu, koji toga od danas nijesu učinili, da izvole podmiriti zastale obroke još tekom ovog mjeseca. Obznanjuje nadalje da od sada unapred, radi potpunog promjenjenih prilika, neće moći da pričela na isplate do svršetka godine, kako je to do sada činila samo da dodje u susret velikom djelu svojih predplatnika, nego će morati bezuvjetno od svakoga tražiti da potrošak električne energije u svrhu osvjetljenja i pogona bude podmirom najdalje svakog tromjeseca.

Dr. Vjekoslav Rismondo liječnik specijalista za kožne i spolne (venerične, syphilitične) bolesti počeo ordinirati dne 12. XII. u kući Makale, na obali iza Hotel Krika II. pod, dnevno od 10 i po 11 i po pr. podne i od 3—4 pos. p.

„Hrvatska Riječ“ gori. U Splitu zima¹⁰ izpod ništice. Mladosti prozeble ruke. Da se ogruju zapalili cijelo izdanje „Hrv. Riječi“ na gradskom trgu. Kad se ugasila vatra, opet zeba, ali ne samo u rukama, nego i u moždanima naše „vesele“ mladosti.

Primorje par „Dalmatia“ nasukalo se noćas na Murteru.

Izgubljeni? Barka sa 5 mornara iz Žirja ovo je 5 dan da se traži. Nevrijeme.

„Druga maloposjednika vlastnik zemalja u Dalmaciji“ uriče na dan 1. januara dojučuće godine 1922 u Splitu skupštinu.

Hymen. Jučer se je vjenčala Dinka Depolo za Šimn Stošića. Naše srdačne čestitke.

Bezplatni državni ambulatrij — za spolne i kožne (venerične) bolesti otvara se u ponedjeljak dne 19. o. nj. u polkrajinskom bolnici. Za muškarece ponedjeljnik i petak, za ženske utorak, četvrtak i subotu. Satovi ordinacije od 9—10.

Virtuozi Petar Damičić. U nedjelju na večer u dvoran „Sokola“ će se producirati ovaj naš mladi Poljičanin, koji je oteo srea svima, gdje je do sada koncertirao na glasoviru.

Legija „Jug. Matice“. Dalje pristupit će Dr. Ante Matković, Dr. Frane Duličić. Upisivanje u „Legiju“ obavlja se izravno kod mjestne podružnice ili u dućanima g. Josipa Jadronec, g. Frane Karadžole, g. Vladimira Kulića i g. Dane Baranović.

Pošta.

g. Marko Mejić — glavar Zloseta. Pušten si iz zatvora ko da ti nije bilo dosta težkih uza u Kotoru, jer si, kao vojnik mornarice, rušio Austriju; ko da ti nije bilo dosta što do četiri puta kao divlja zvijer, bježao si u goru gdje vuci ne vija, gonjala talijanska okupatorna vlast. I gorki balac zatvora morao si pretrpiti u našoj domaji — Jugoslaviji. Ne ulazimo u meritorno pitanje. Pravice je još na svijetu ona mora da pobjedi, tim više što si težak, i težački sin. Ne zdvajaj, brate, krv i život našu od sada kao i do sada za slobodu, za — Jugoslaviju.

Braće taoci i internici — Naš drug tamnovanja, robovanja i tačeva Petar Bilić sada opet, taj u Vrhu na lieđenju u Zagrebu, mater da bi ga bilo ugrazilo biesno psoto.

g. M. P. — Hvala Vam na pripisanoj članku „Dalm. Oblast“ žalimo, da ga nemogismo donijeti namah. Iako mi smo u tom pitanju već izazili naše mišljenje, da će Dalmacija kod revizije Us av biti pripojena Zagrebu, ipak ćemo ga donijeti, neka se advokati oko „Demokrata“ uvjere iz Vaših argumenata, da su u ovom pitanju zabrazdili i ustali proti mišljenju i interesu Šibenčana, kada zagovaraju da Split bude središte gornje Dalmacije.

g. X. Mjes'o. — Ona vijest o tragikomediji u kući braće i matere nije izašla u listu na naročitu želju g. Miha Jerinića, Toliko Vam na znanje i neuzmite nam na žao.

Kuća sa dva kata, kuhinja, po-
dištu, grada, na prodaji. drum, u sre-

Jesi li član „Jugoslav. Matice“

Teretni i luksusni automobili F.I.A.T. (Torino)

Najzadnjih tipova, potpuno na novo preuredjeni.

Raspoloživi u Šibeniku za prompt predaju.

Za informacije i cijenike obratiti se tvrtci:

Inchiostri & Nascimbeni - Šibenik

Unione Stearinerie Lanza - Genova

Anonimno Društvo sa glavnicom od 12,000.000 lira tal.

- Odlikovane tvornice sapuna i svijeća najboljih vrsta. -

Zastupnici i skladištari za Jugoslaviju:

Braća NASCIMBENI - Šibenik

Sve se pismene ponude šalju na
upravu lista „RASKOVANI“.

Prva Jugoslavenska Voštarnica

Grgo Čular - Šibenik

preporuča se pučanstvu, crkvinarstvima, bratov-
štinam i Gg. trgovcima.

Izradba po zanatu. — Cjene umjerene.
Prodaja finog vrganog meda sa vlastitog pčelinjaka
4-5 na malo i na veliko.

SINGER

SIVACIH STROJEVA SIVACIH IGALA
NAKNAODNIH DIJELOVA
MAŠINSKOG ULIJA

PRODAJE UZ GOTOV NOVAC
I OBROČNU OTPLATU

NA SVAKOJ JE MAŠINI NAZNAČENA
CIJENA USTANOVLJENA ZA CIJELU
JUGOSLAVIJU

SKLADIŠTE — ŠIBENIK
GLAVNA ULICA

ZASTUPNIK

ANTE FRUJA

9-26

— KNJIZARA I PAPIRNICIA —
FILIP BABIĆ
SIBENIK

Potpuno skladište knjiga na našem i
stranim jezicima

Tvorničko skladište papira uz najjeftinije
cijene.

— Sav pribor za urede, općine i škole —

Skladište školskih knjiga, i Kr.
Zemaljske Naklade u Zagrebu

Prima predplate na
STRUČNE I PERIODIČNE ČASOPISE
svakog jezika i struke.

MUZIKALJE SVAKE VRSTI.

ZAHTEVAJTE CIJENIKE PAPIRA I POPIS
KNJIGA — CIJENIK ZA UREDE.

10-52

IVAN BUMBER

— ŠIBENIK —

OVLASTENI BOJADISAR

Gorica 33.

Gorica 33.

Javlja P. N. slavnomu občinstvu da pre-
uzimlje soboslikarske i li ilačke radnje
uz povoljne uvjete.

Izradba solidna. — Cijene umjerene

3-5

OPĆINSKA ŠTEDIONICA
U BENKOVCU

OSNOVANA GOD. 1908.

Za štedionicu odnosno za uloške na šted-
nju i za njihovo pravilno ukamačivanje
jamči Općina benkovačka sa čitavim
svojim imanjem, pa i sa svojom porez-
nom snagom.

Prima uloške na štednju te ih ukamačuje do
daljnjaga sa 5%.

Eskomtira mjenice — Izdaje hipote-
karne zajmove.

2-8

Juričev i Kešić - Bakar Veletrgovina dalmat. vina
— samo na veliko —

9-57

Pučka Tiskara u Šibeniku

književna djela, tiskanice za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih papira, računa i omota, osmrtnica, kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanah objava itd. Naručbe se primaju kod g. A. Ungaro, u širokoj ulici br. 172. — — — Izradba brza i solidna

ponovno se je otvorila i prima
na izradbu u cirilici i latinici sve
zasijecajuće radnje, kao: razna
s umjerenim cijenam.